



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Solvitur primum argumentum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

Nec vitio panem debere, aut premia laudi,
si rei naturam obstrictam mala velle necesse est,
vel nostro adscribi nequeunt bene gesta labori.
Non quid non eadem sapiunt, eadem que perorant,
Vultu illi quorum ructatis verba magistri
Sed quia consimili cognata superbia gessu
Proflit, & vobis nunc respondetur, & illis.

Et capite 28.

Hoc itaque arbitrium, cum sanat gratia, tolli
Dicitur, & perimi, vitia a sperante putatis.
Quid mirum rabido si cor de phreaticus eger,
Mellum amat, & pellic medicum: cognoscite tandem.
Aut qui commenta doli, & devescite aptas
Aut res vixit rursus prabere suffuro.
Parcite de fractis praecepere noxia poma
Arbitri ramis, non hac vos escare reformas,
Nec speciem Angelici nutritus cibis iste decoris.
Sed retorum avidos, & tectis a bile timentes,
De perfiditate procul abripit arbore vitae:
Huius ope & fructu resuscendum est, ut respaulescens
Languida mens, etiam propriis bene viribus uti
Possit, & in Christo inveniat quod perdidit in se.

ARTICULUS V.

Ex doctrina Divi Augustini & Sancti Thomae
solventur argumenta articulo praecedenti
proposita.

Legetur praecipua Adversariorum argumenta, facile
solvi possint ex doctrina articulis praecedentibus
tradita: nihilominus ut magis constet nostram doctrinam
non esse novam, nec aliunde quam ex patrum
fontibus fuisse desumptam, ex illis etiam hauriemus
solutionem omnium argumentorum, quae articulo
praecedenti proposita sunt.

§. III.

Solvitur primum argumentum.

Primum ergo dicendum est, duplex in rebus
humanis posse distingui fatum. Unum
Ethnicum & profanum, à Gentibus olim confi-
ctum. Aliud Christianum & Catholicum, à D.
Augustino & S. Thoma receptum. Primum est li-
bertati contrarium, & necessitatem antecedentem
& absolutam in rebus humanis inducens. Se-
cundum verò libertati non praerudicat, sed potius
eam fovet, perficit, firmat, & causat; nec aliam
necessitatem, quam infallibilitatis & consequen-
tiae, quae libertati non adversatur, inducit. De-
nique fatum primo modo sumptum consistit in
quodam concatenatione & coordinatione cau-
satum naturalium, omnino inflexibili & immu-
tabili, si ve in quadam dispositione fiderum seu
constellationum, ex qua Gentiles existimabant
omnia in rebus humanis contingere; & ab illa
non solum actus & eventa, sed etiam ipsas no-
uitas voluntates pendere, ut refert D. Augusti-
nus libro 2. ad Bonifacium cap. 6. Fatum verò in
secunda acceptione, nihil aliud est quam divina
providentia, aeterno & immutabili suo decreto
praedeterminans, praedefiniens, & praedeterminans
omnia quae sunt in mundo, fieri juxta naturam
& conditionem causarum secundarum à quibus
proveniunt. Ut enim ait S. Augustinus apud
Properum, sententia 58. Divina voluntas est pri-
ma & suprema causa omnium corporalium, Spiritua-
Tom. I.

Aliumque motionum: nihil enim fit visibiliter & sensibi-
liter, quod non de invisibili & intelligibili summi Im-
peratoris aula, aut jubeatur, aut permittatur, se-
cundum inestimabilem intuitum premiorum, atque
penarum, gratiarum, aut retributionum, in ista
totius creatura amplissima quadam, immensaque re-
publica.

In hac ergo secunda acceptione admittere fa-
tum non inconvenit, sed pium & catholicum est,
& doctrinae D. Augustini & D. Thomae omnino
consonum: quamvis non debeamus hoc nomi-
ne uti, ne conveniamus cum Gentilibus: ut do-
cet idem Augustinus lib. 20. contra duas Epist.
Pelagianorum, qui, ut ostendimus §. praecedenti,
illum S. Doctorem, Manichaeum, & fatalium
decretorum assertorem appellabant, unde cap. 5.
sic ait: Nec sub nomine gratiae fatum asserimus, quia
nullis hominum meritis Dei gratiam dicimus antecedere:
si autem quibusdam, omnipotentissimam Dei volunta-
tem placeat fati nomine nuncupare, prophanas qui-
dem verborum novitates devitamus, sed verbis con-
tendere non amamus.

Idem asserit S. Thomas quodlib. 12. quaest. 3.
art. 4. ubi hanc pettractans quaestionem: *Verum
omnia subsint fato?* inquit: *A providentia Dei omnia
sunt praedeterminata & ordinata.* Et in hac acce-
ptione docet posse concedi quòd omnia subji-
ciuntur fato: juxta illud Boetii, *Fatum est immo-
bilis dispositio rebus mobilibus inhaerens.* Addit ta-
men non esse utendum hoc nomine, quia cum
Gentilibus, nec nomina convenit habere com-
munia. Unde Augustinus: *si quis hoc modo intel-
ligat fatum, sententiam teneat, linguam corrigat, &
non dicat fatum, sed Providentiam Dei.*

Item 1. parte quaest. 116. art. 3. quaerit an fatum
sit immobile: Et haec quaestioni sic respondet:
Dicendum quòd dispositio secundarum causarum,
quam fatum dicimus, potest dupliciter considera-
ri. Vno modo secundum ipsas causas secundas, quae
sic disponuntur seu ordinantur. alio modo per re-
lationem ad primum principium à quo ordinantur,
scilicet Deum. Quidam ergo posuerunt ipsam se-
riem, seu dispositionem causarum esse secundum
se necessariam, ita quòd omnia ex necessitate con-
tingerent, propter hoc quòd quilibet effectus habet
causam, & causa posita necesse est effectum poni:
Sed hoc patet esse falsum per ea quae supra dicta
sunt. Alii verò à contrario posuerunt fatum esse
mobile, etiam secundum quòd à divina Providen-
tia dependet: unde Aegyptii dicebant quibusdam
sacrificiis fatum posse mutari, ut Gregorius Nis-
senus dicit: Sed hoc supra exclusum est, quia im-
mobilitati divinae Providentiae repugnat. Et ideo
dicendum, quòd fatum secundam considerationem
secundarum causarum mobile est, sed secundam

quòd subest divina Providentia, immobilitatem
sortitur, non quidem absoluta necessitatis, sed con-
ditionata, secundam quòd dicimus hanc condicio-
nalem esse veram, si Deus praescivit hoc futurum,
erit. Unde cum Boetius dixisset fati seriem esse
mobilem, post pauca subdit: quae tamen ab immobilis
providentia proficiscatur exordium, ipsamque immuta-
bilem esse necesse est. Hac S. Thomas in quibus
verbis tria ponderanda sunt, quibus decreta in-
differentia & Molinistica penitus jugulantur.
In primis enim asserit S. Doctor, quòd omnia sunt
à divina Providentia praedeterminata & praedeterminata.
Secundò docet posse concedi à Catholicis
omnia subjiçi fato, dummodo nomine fa-
ti intelligatur divina providentia, omnia quae
sunt

Mm m

sunt

fiunt in mundo prædeterminans, ac prædefiniens. Tertio ait quod fati secundum considerationem causarum secundarum mobile est, sed secundum quod subest divinæ Providentiæ, immobilitatem sortitur. Hæc autem cum decretis indifferentibus non posse coherere, quis non videat? Quis enim non dixerit à decreto indifferenti, à voluntate creata determinabili, & consensum ac determinationem liberi arbitrii supponente, vel expectante, ac nos liberos esse determinatos, præordinatos, ac prædefinitos: Quis etiam, nisi stupidus aut insanus, decreta illa indifferentia, adeo libertatis amica, mitia, benigna, blanda, suavia, ac temperata (ut loquitur Adversarij) auderet nomine fati appellare; & asserere ex hujusmodi decretis fatum quoddam in rebus humanis induci? cum potius ipsi Adversarij talia decreta in Deo fingant, ut à rebus humanis fati omnino excludant, quod induci putant à decretis absolutis, determinatis, & de se efficacibus, quæ adcirco Lessius, ut supra vidimus, ferrea, adamantina, fatalia, & inflexibilia appellat. Denique quomodo verificari potest, quod fatum, secundum quod subest divinæ Providentiæ, immobilitatem sortitur, ut loquitur S. Doctor, si illa concurrat cum causis liberis decreto tantum indifferenti & conditionato, & à voluntate creata determinationem supponente, vel expectante? Certè hac in parte dubitare. Tenente & doctrina D. Thomæ, illique decreta indifferentia assignere, est tenebras Soli offundere: vel, ut ajunt, in meridie cæcutire.

110. Dices primò cum Petro à S. Ioseph, in Opusculo quod defensionem D. Thomæ appellat: D. Thomas loco supra relato, in fato secundum quod subest divinæ Providentiæ, immobilitatem & necessitatem quandam agnoscit, non absolutam, sed conditionalem: secundum quod dicimus (inquit S. Doctor) hanc conditionalem esse veram, si Deus præscit hoc futurum, erit. Ex quo infert præfatus Author, secundum doctrinam D. Thomæ, decretum & providentiam Dei supponere præscientiam futurorum, & inniti scientiæ mediæ.

111. Sed facile responderetur, quòd quando S. Thomas ait, fatum secundum quod subest divinæ Providentiæ, non inducere necessitatem absolutam, sed conditionalem, solum intendit docere, ex illo non tolli aut lædi libertatem, nec induci in rebus humanis aliam necessitatem, quam hypotheticam & consequentem, quæ libertati non præjudicat. Nam licet æternum divinæ Providentiæ decretum, antecedit determinationem, & liberum consensum nostræ voluntatis; quia tamen illum antecedit per modum causæ, & primi principij, & veluti primæ radici totius libertatis & contingentiæ quæ est in rebus creatis, ut docet idem S. Doctor locis supra relatis, est eminenter seu æquivalenter consequens, ac proinde necessitatem tantum consequentem & hypotheticam in rebus humanis inducit, ut alibi fusiùs exponemus. Unde quando S. Thomas subdit, quòd tale decretum habet necessitatem quandam conditionalem, secundum quod dicimus hanc conditionalem esse veram: si Deus præscit hoc futurum, erit: non loquitur de præscientia indipendente à decreto, illudque antecedente, quæ scientia mediæ appellatur, sed de præscientia fundata in decreto, eique innixa: ut patet ex his verbis quæ immediate subjungit: Unde cum Boëtius dixisset fati seriem esse mobilem, post pauca sub-

A dit: qua tamen ab immobilis Providentiæ proficitur exordis. Quibus verbis, fati, ut divinæ Providentiæ subest, firmitatem ac immobilitatem, cum Boëtio, reducit in immobilis Providentiæ exordia, & causalitatem, non verò in præscientiam futurorum, consensus.

Addo quòd, si D. Thomas vellet decretum divinæ Providentiæ, supponere præscientiam futurorum, & inniti scientiæ mediæ, non diceret quòd à divina Providentiæ omnia sunt prædeterminata, sed potius quòd ab illa omnia sunt postdeterminata: siquidem epi decretum non antecederet, sed præsupponeret determinationem voluntatis creata, ac proinde non prædeterminatio, sed postdeterminatio dici deberet.

Dices secundò cum eodem Authore ibidem. Rigidissimi fati assertores inter Ethnicos, non aliam in actibus nostræ voluntatis necessitatem agnoscunt, quam quæ oritur ex causa, quam amovere, vel eam operationem impedire, non sit in nostra potestate. Non enim dubitant, quin si variaretur decretum Dei, aut consellatio, effectus, etiam qui alioquin inevitabiles, mutationi essent obnoxii. Unde Aegyptii, ut notat S. Thomas, conabantur sacrificia & precibus Deos flectere ad mutationem decreti, ut ex consequenti eorum fata in melius commutarentur.

C Quo ipso existimabant fata in sensu diviso esse inevitabilia, inevitabilia autem in sensu composito amovantur. Cum ergo homo non possit avertere à se physicam prædeterminationem, & ea possit non posse non agere, sed necessariò agat in sensu composito, ut expressè facentur adversarij, concipi non potest, quæ ratione illi reipsa non admittant fatum illud prædictum immobile & inevitabile, quòd S. Thomas locitato rejicit, & cum eo omnes Catholici: est linguam corrigant, nec dicant à se admitti fatum, aut necessitatem, sed providentiam.

Respondet quòd rigidissimi fati assertores inter Ethnicos admittebant fatum ortum ex causis naturalibus & necessariis, quales sunt constellationes siderum, & cursus planetarum, quæ non possunt movere & determinare voluntatem ad unum per modum liberi sicut ejus natura exposcit, sed solum ad unum per modum naturæ, sicut determinantur res naturales & necessariae. Unde cum tali fato non potest stare, & conjungi, seu componi libertas, & potentia ad oppositum, ac proinde ut voluntas sit libera, & potens ad oppositum, necessarium est tale fatum mutari, seu dividi, & amoveri à voluntate creata. Decretum verò prædeterminans, non solum procedit à primo libero, sed etiam à prima totius libertatis & contingentiæ radice, & causa, efficacia scilicet infinita divinæ voluntatis: unde cum causa non tollat aut destruat effectum, sed potius illum inserat, ponat, efficiat, ac perficiat, tantum abest quòd libertas & potentia ad oppositum, cum tali decreto coherere & componi non possit; quin potius sine illo non potest poni in rerum natura, libera determinatio nostræ voluntatis, ut supra ostendimus.

E Addo etiam, esse aliud notabile discrimen inter decretum prædeterminans, & fati rigorosè sumptum, quòd Gentiles olim admittentibus. Illud enim erat à causis omnino extrinsecis voluntati creata, scilicet à sideribus & corporibus celestibus, ut supra vidimus ex Augustino. Illud verò procedit à Deo, qui cum sit Author & principium

epium anima & voluntatis, & intimè illi con-
 pangatur, veluti anima ipsius anima, & princi-
 pium in quo vivimus, movemur, & sumus, ut di-
 citur Act. 17. non reputatur tanquam agens
 extrinsecum respectu nostræ voluntatis, ut alia
 extrinsecum respectu nostræ voluntatis, ut alia
 egeat creata, sed inter causas internas illius
 computatur, magisque habet, ut ait Augustinus,
 in potestate voluntatis hominum, quam ipse suas. Et
 ibi licet fatum Gentilium cogere voluntate-
 rem, eique violentiam & necessitatem inferret,
 non tamen decretum prædeterminans. Unde
 S. Thomas varijs in locis docet, voluntatem
 creatam, ratione libertatis sibi indere, non posse
 ab aliquo agente extrinsecum determinari, & in-
 clinari: excipit tamen ipsum Deum, qui est cau-
 sa & author ipsius voluntatis, & qui, ut diximus,
 inter causas internas illius computatur: ut vide-
 ri potest 3. contra Gent. cap. 88. & 1. p. quæst. 83.
 art. 1. ad 5. & quæst. 105. art. 4. ad 1. ubi sic habet:
 Illud quod movetur ab altero dicitur cogi, si moveatur
 contra inclinationem propriam: sed si moveatur
 ab eo quod sibi dat propriam inclinationem non di-
 citur cogi: sicut grave cum movetur deorsum à gene-
 rante, non cogitur. Sic igitur Deus movendo volunta-
 tem, non cogit ipsam, quia dat ei eius propriam incli-
 nationem.

Non est etiam omittendum, prædictum Pe-
 trum à S. Iosepho, toto illo Opusculo, quod D.
 Thomæ defensionem appellat, & quod verius ejus
 impugnatione diceretur, perpetuâ hallucinatione
 & æquivocatione laborare, ex prava ac perversa
 sententia compositi & divisi intelligentiæ & expli-
 catione, quam affingit Thomistis, & quam haurit
 ex fontibus Molinistarum, eodem æquivoca-
 tionis morbo hac in parte laborantium. Existi-
 mar enim, sensum compositum Thomistarum in eo
 consistere, quod itante & composita prædetermina-
 tione ad amorè v. g. cum voluntate creata (id est
 quoad illa stat, & in voluntate remanet) volun-
 tatis non potest non amare: quasi talis præ-
 determinatio auferat à voluntate potentiam ad
 non amandum, vel illam liget, aut impediatur.
 Sensum verò divinum sic esse intelligendum: ut
 ablata, divisa, separata, & veluti excussa præ-
 determinatione à voluntate creata; tunc tan-
 tum, & non aliàs possit non amare, & habeat fa-
 cultatem ad oppositum. Hunc pravam sensum
 ille Author toto illo opusculo imponit
 Thomistis, cum Suarez, Vazque, Molina, Les-
 sio, Meratio, & alijs Societatis Scriptoribus,
 quorum nullus quem viderim, hanc celebrem
 distinctionem, ex qua pendet intelligentia & re-
 solutio huius difficultatis, rectè exposuit, vel in-
 tellexerit: ut alibi latius ostendemus, & aperte
 demonstrat unus ex studentibus nostri Còventus
 Tolosani, in opusculo de vera & legitima intelli-
 gentia sensus compositi & divisi, edito Parisiis 1638.
 Horum ergo vestigijs inhærens Petrus à S.
 Iosepho, in eundem scopulum impingit, & ex pra-
 vae perversæ huius distinctionis intelligentia,
 plures in præfato opusculo Thomistis affingit
 absurditates & fallitates: Vt voluntatem non posse
 assensu divine motioni. Non posse illi resistere. Illa
 ipsam non remanere in voluntate creata potentiam ad
 oppositum, sed solum illa separata, & veluti divisa ac
 remota. Ab illa voluntatem creatam moveri necessariò,
 involuntariter, irresistibiliter, &c. Ex ea orri in-
 evitabile fatum, destrui libertatem arbitrii, anteceden-
 tem necessitatem induci, & similia monstra, fig-
 menta, ac somnia, quæ ille Author in sua effra-
 gite imaginatione. Unde tandem in fine illius o-
 p. 1.

A pusculi, quasi ovans ac triumphans exclamat:
 Prædeterminationem physicam non esse præsumendum
 emun-
 gendam: periculum enim esset, ne illa simul cum san-
 guine brevi animam efflaret.
 Verùm hæc verba sunt, & inanes foliorum
 sonitus, ac ridiculi & pueriles triumphi. Tan-
 tum abest quòd in illo Opusculo præmotionem
 physicam graviter, & usq; ad sanguinem, Au-
 thor ille vulneraverit, eamque, ut existimat, ad
 extremas angustias redegerit, ultimumq; vulnus
 ei inflixerit, quin imò nec primam illius cutem
 attigit: ipsius enim gladius plumbeus est, eusq;
 in Thomistas impetus, debilis, ac cæcus, plura-
 que supponens, & non probans, quæ à Thomistis
 constantissimè negantur, & quæ ab illorù prin-
 cipijs & doctrina sunt penitus aliena, ut fusè
 ostendemus in Tractatu de actibus humanis
 disp. 6. art. 2. §. 11. & sequentibus, ubi omnia quæ
 ille Author in prædicto opusculo ex S. Thoma
 nobis objicit, dilucidè referemus ac refellemus.

§. II. Alia argumenta solvuntur.

Licet ex dictis §. præcedenti facile solvi possit
 secundum argumentum Adversariorum tu-
 præ expositum, quod petitur ex libertatis læsio-
 ne, quam illi contendunt sequi ex decretis abso-
 lutis & ex se efficacibus, quæ Thomistæ cū S.
 Doctore supra relato præterminatim appellant.
 Ut tamen illis abunde, & de toto rigore iustitiæ
 satisfaciamus, in forma respondeo, negando
 Antecedens; ad cuius probationem, concessa
 Majori, nego Minorem. Ad probationem Mi-
 noris, in primis dici potest quod licet liberum
 arbitrium non habeat dominium super divinū
 decretum, & connexionem indissolubilem quæ
 intercedit inter decretum & actum voluntatis
 creatæ, prout talis connexio se tenet ex parte
 Dei, tanquam primi liberi, primique determi-
 nantis: habet tamen dominium in illam, prout
 se tenet ex parte consensûs liberi, dependentis
 à voluntate creata, tanquam à secundo libero, &
 secundo determinante.

Secundo responderi potest, de ratione qui-
 dem primi liberi esse habere absolute in sua po-
 testate & dominio omnia prærequisita ad agen-
 dum, non autem de ratione secundi liberi. Ra-
 tio disparitatis est evidens, nam primus liberus
 est prima causa suæ determinationis & electio-
 nis ac proinde habet in illam dominium supre-
 mum & absolutum, & à quocunque alio omni-
 no independens. Secundum verò liberum est
 solum causa secunda suarum electionum, ab al-
 tera priori necessario dependens, illiq; essentia-
 liter subordinata, & consequenter in suam de-
 terminationem habet dominium solum secun-
 darium, ab alio dependens, illique subordina-
 tum. Unde sicut videmus in politicis, quod Vas-
 fallus, seu Feudatarius, quamvis habeat domi-
 niū utile in fundū, quia tamen tale dominium non
 est absolutum, & supremum, sed ab alio depen-
 dens, eiq; subordinatum, non habet in sua pote-
 state ea quæ ad Regem, & supremū Dominum
 spectant. Ita similiter, ut voluntas creata habeat
 dominium secundarium dependens in suos
 actus liberos, non requiritur quòd habeat
 in sua potestate divinū decretum, eiusque
 motionem, vel auxilia gratiæ quæ ab illo pro-
 manant, aliq; quæ ad supremum Dei domini-
 um essentialiter pertinent. Solutio est D. Tho-
 mæ 1. 2. quæst. 109. art. 2. ad 1. ubi ait: Homo est
 dominus suorum actuum & volendi & non volendi